VISITA AL BARRI GÒTIC II

Catedral Basílica Metropolitana de Barcelona

Es tracta d'una catedral gòtica que pot emmarcar-se dins el que es coneix amb el nom de gòtic català. Tot i salvant les diferències que hi ha en la catedral a causa d'aquest motiu respecte a la resta de les catedrals europees, hi ha certs trets característics que tampoc no es poden explicar donada aquesta ramificació catalana del gòtic principal. Només tenen raó de ser quan s'entén l'edifici com una part més del conjunt total que és Barcelona i, per tant, com un reflex de la singular estructura social de la ciutat, gairebé totalment desvinculada de la influència de la noblesa i l'Església, que van perdre poder a favor la classe burgesa ascendent i del rei. Amb tot això, la catedral és un edifici de representació, en igual mesura, del poder civil i del religiós i, per tant, és l'església del bisbe i del rei.

Es **va construir durant els segles XIII al XV** al mateix lloc on hi havia hagut una catedral romànica i, encara abans, una de paleocristiana. La façana i l'agulla sobre el cimbori, d'estil neogòtic, són moderns dels segles XIX-XX.

La dedicació del temple a la Santa Creu, molt poc habitual, és una de les més antigues del món cristià i probablement es remunta a mitjan segle VII. La dedicació a Santa Eulàlia de Barcelona (copatrona de la ciutat), una jove màrtir durant l'Imperi Romà, es coneix des del 877, quan es van trobar-ne les restes prop de Santa Maria de les Arenes i les va traslladar solemnement a la catedral.

La **basílica paleocristiana** està documentada des del segle iv, ja que l'existència de bisbes de Barcelona es coneix des de mitjan segle IV. De fet, el document existent més antic és de l'any 343 i correspon al Concili de Sàrdica, al qual consta l'assistència del bisbe de Barcelona, Pretextat. A part, a partir del 599, al segon concili Tarraconensis de Barcelona, el cronista Joan de Bíclar va escriure les actes del concili, en què consta que la catedral paleocristiana està sota l'advocació de la Sanctae Crucis.

Aquesta catedral va ser remodelada completament abans del segle IX i fou destruïda el 985 per la ràtzia d'Almansor.

La **catedral romànica,** consagrada el 18 de novembre de 1058 tenia la mateixa orientació de l'actual, tot i que era molt més petita. De tres naus amb tres absis i sense creuer, tenia el campanar prop d'on ara hi ha el claustre, i el presbiteri i la cripta al mateix lloc.

La **catedral gòtica**, les obres de construcció es varen iniciar el maig de 1298, quan regnava Jaume el Just començant per la capçalera, desmuntant alhora l'antiga catedral romànica i aprofitant-ne algun element, sobretot escultòric com possiblement les impostes de la porta de Sant Iu, que és la més antiga de la catedral.

El **conjunt** està format pel temple i el claustre. Les mides de la catedral són a l'exterior de 93 m de longitud per 40 d'ample i 28 d'altura en la nau central; el jardí del claustre fa 25 m

per costat més per 6 d'amplària de cada galeria de les quatre que l'envolten. Els campanars fan 53 m d'alçada; el cimbori, 80 a l'exterior i 41 a l'interior, del terra a la clau de volta.
A **l'interior,** les naus fan 79 m de longitud i 25 d'amplada, als quals s'han de sumar 6 m per cada banda per la profunditat de les capelles laterals. Aquestes fan 9 m d'alt i 6 d'ample en l'entrada. La nau central fa 26 m d'alçada i 13 d'amplada; les laterals, 21 d'alt i 6 d'ample (tant com les capelles). Els pilars, des del terra fins a les impostes, fan 15,5 m d'alt.
La **catedral és formada per tres naus** de la mateixa altura, que des del fals creuer les naus circulars s'uneixen en girola, passant per darrere del presbiteri i formant un arc semicircular, on s'allotgen nou capelles; per sobre d'aquestes capelles hi ha grans vitralls i un fals trifori des d'on es poden veure les claus de volta a una distància d'uns tres metres.
El **cimbori** té una altura de 80 m i l'agulla calada es corona amb la colossal imatge de Santa Helena amb la Veracreu. Una característica singular és que el cimbori no es troba, com és habitual, al transsepte, sinó al peu de la nau central, i corona el primer tram, contigu a la façana principal. Tancada la façana el 1417, les obres del cimbori començaren el 1422, però sis anys més tard quedaren interrompudes la construcció quedà aturada: s'hi col·locà una coberta de fusta que perdurà fins que se'n reiniciaren les obres el 1906, quan es coronà el cimbori.
La nau central és el doble d'ample que les laterals i a més de les capelles de la capçalera n'hi ha repartides disset més en el perímetre, a les quals s'ha d'afegir les vint capelles del claustre i la capella de Santa Llúcia amb entrada des de l'exterior. La distribució en tres naus posà èmfasi en la unitat de l'espai, ja que s'aixecaren les tres naus gairebé a la mateixa altura.
Les obres del **cor** van començar l'any 1390. Els murs van ser fets amb mènsules que representen profetes de l'Antic Testament. Al lateral esquerre es va crear l'escala d'accés a la trona i, als seus brancals d'entrada, dues petites escultures que representen l'Anunciació. L'any 1394 es va encarregar el cadirat del cor; per ordre del capítol catedralici va viatjar a Girona, a Elna, a Carcassona i finalment a Bruges, on va comprar la fusta de roure per fer el cadirat.
Carles V, decidí que la celebració del XIX capítol de l'orde del Toisó d'Or sigui a Barcelona i mana habilitar el cor de la catedral per a la data del 5 de març de 1519. Es va pintar l'heràldica als 64 plafons dels cadirats, corresponents a:
50 cadirats dels cavallers de l'orde
1 de Carles V
1 de Maximilià I del Sacre Imperi Romanogermànic
6 amb frases laudatòries
4 amb divises borgonyones
2 amb les dates de celebració.
Al centre del cor, al paviment, hi ha l'entrada de la cripta sepulcral on són sebollits els bisbes de Barcelona i canonges de la Seu.
En el 1519 ja es treballava en el **Rerecor**, que es va projectar com una columnata dòrica coronada amb balustrada i que entre els intercolumnis consta de quatre escenes en relleu de la vida de santa Eulàlia, dues a cada costat de la porta, i als seus extrems unes fornícules que contenen escultures corpòries.

Les escultures exemptes de sant Oleguer i de sant Raimon de Penyafort restants, dins les fornícules, amb els noms inscrits a les bases, no són obra de cap dels artistes anteriors sinó d'un mestre anònim de finals del segle xvii atès que sant Oleguer no va rebre la canonització fins al 1675 i l'altre estàtua és de similar estil i escala.

La façana té 40 metres d'ample i consta de la portada flanquejada per dues torres amb acabades en agulla a la manera del cimbori i està ornamentada amb tot tipus d'elements d'estil gòtic de línies verticals i amb gran profusió d'imatges d'àngels i sants. A la façana són visibles vuit vitralls, la majoria modernistes, però també renaixentistes com el famós *Noli me tangere* a la part esquerra inferior.

Les dues torres-campanars són de final del segle XIII, d'inicis de la construcció gòtica, la situació de la qual correspon als extrems del creuer. Ambdues són vuitavades i de 53 metres d'altura.

Una de les torres dita de les hores o rellotge, se sustenta sobre l'entrada de Sant Iu. L'altra torre és l'encarregada de les hores eclesiàstiques. En aquesta hi ha onze campanes, totes amb noms femenins.

El **campanar** del claustre alberga un total d'onze campanes d'orígens i èpoques diferents. Cal esmentar les més antigues, «l'Angèlica» i «la Tomasa», aquesta última és una de les campanes més conegudes de la Ciutat i de Catalunya.

Té cent seixanta **gàrgoles**, per on s'aboca l'aigua de la pluja de les teulades. Les gàrgoles més antigues són les de l'absis al costat de la porta de Sant Iu, que deuen ser de principi del segle XIV,

L'**ara** fou consagrada el 1337,de 3 m de longitud és de marbre blanc i està sostinguda per dos capitells del primitiu temple visigòtic del segle VI. Al fons i a mitjana altura de les columnes centrals es pot veure la imatge de l'exaltació de la Creu envoltada per sis àngels, obra de l'escultor Frederic Marès i Deulovol de l'any 1976.

A la part inferior hi ha la càtedra, tallada a mitjan segle XIV en alabastre, el respatller de la qual, de fusta, és de l'any 1967.

Els **vitralls** estan considerats com una de les característiques de l'art gòtic, amb l'obertura de grans finestrals per deixar pas a la llum exterior, després de l'època romànica, que les construccions eren de murs gruixuts i sense obertures o si les havia, poques i molt estretes. Els vitralls gòtics de la catedral, tots són amb el mateix esquema de tres carrers, el central amb la imatge del titular i els laterals amb decoracions geomètriques que emmarquen escuts reials, de la ciutat, àngels i coronament trilobulat.

Les **claus de volta** que amb el pas dels segles s havien anat enfosquint es van recuperar gràcies a la restauració de 1970, que va permetre descobrir la seva policromia En total n'hi ha 215, les més grosses de les quals són les de la nau principal; fan dos metres de diàmetre i pesen unes cinc tones.

Les obres **del cor** van començar l'any 1390. Els murs del cor van ser fets amb mènsules que representen profetes de l'Antic Testament. Al lateral esquerre es va crear l'escala d'accés a la trona i, als seus brancals d'entrada, dues petites escultures que representen l'Anunciació.

L'any 1394 es va encarregar la realització del cadirat del cor i el púlpit en fusta de roure, es va finalitzar l'any 1403,

L'orgue, l'instrument actual comença el seu camí l'any 1538 i va ser acabat el 1540. Va ser instal·lat sota el campanar de la porta de Sant Iu.
La **cripta de Santa Eulàlia** està situada sota el presbiteri i és obra de principis del segle XIV. L'entrada per una ampla escala sota un arc gairebé pla, ornat al centre amb el retrat d'un bisbe. Als murs laterals de l'escala hi ha dos arcs amb escultures de testes humanes, que eren l'entrada de dues capelles tapiades l'any 1779 per unes obres de remodelació per tal d'avançar l'escalinata cap a l'altar major.
El sarcòfag d'alabastre està al centre de la cripta, sostingut per vuit columnes d'estils diferents amb capitells corintis daurats. A la tapa i els seus costats hi ha gravades escenes del martiri de santa Eulàlia.
A la catedral hi ha els cossos d'alguns sobirans i persones reials del comtat de Barcelona i la Corona d'Aragó.

El claustre és del segle XV va ser quan es va instituir i està emplaçat a la mateixa banda que ocupava el primitiu romànic, més petit.
A l'angle més proper la porta de la Pietat es pot veure un templet amb **la font** al centre del qual es troba una clau de volta amb l'escena de Sant Jordi del 1448 que lluita amb el drac i una altra escultura de sant Jordi a cavall al centre del brollador d'aigua de la font, realitzada l'any 1970.
L'ou com balla és una tradició del dia de Corpus, consistent a fer ballar un ou buit sobre el raig del brollador de la font del claustre, que es guarneix de flors. Al centre del claustre hi ha un jardí renovat el 1877 amb magnòlies i grosses palmeres.

La Capella de Santa Llúcia, antigament de les Onze Mil Verges, és un edifici d'estil romànic tardà annex a la Catedral de Barcelona, va ser construïda entre els anys 1257 i 1268 com a capella del Palau Episcopal, amb el qual estava unida, i va ser annexionada per la catedral gòtica a partir del 1431, quan s'acabaren les obres del sector occidental del claustre.
L'únic accés a la capella és des del claustre, per mitjà d'una porta que és l'accés a la part posterior de la capella
De planta rectangular, amb una sola nau amb volta de canó apuntada i de dimensions molt reduïdes, està edificada amb dovelles molt regulars, i sobre el centre de la façana s'alça una petita espadanya de dos buits, un afegit posterior.

Cripta de Santa Eulàlia